

KNJIGE I ČASOPISI

SOCIJALNA REKONSTRUKCIJA ZAJEDNICE: PSIHOLOŠKI PROCESI, RJEŠAVANJE SUKOBA I SOCIJALNA AKCIJA

Dean Ajduković (ur.)

Zagreb: Društvo za psihološku pomoć,
2003., 315 str.

Knjiga *Socijalna rekonstrukcija zajednice: psihološki procesi, rješavanje sukoba i socijalna akcija* je zbir teorijskih i primijenjenih znanja i vještina koje bi trebao posjedovati svaki pojedinac koji se sprema poduhvatiti socijalne rekonstrukcije zajednice ili u njoj proaktivno sudjelovati. Svojim su radovima doprinjeli Dean Ajduković, Nino Žganec, Gojko Bežovan, Aleksandar Štulhofer, Lidija Arambašić, Dinka Čorkalo, Marina Ajduković, Branka Sladović Franz te Lina Kostarova Unkovska. Knjiga je s jedne strane zanimljiv repetitorij onih područja socijalne psihologije koja su relevantna za razumijevanje dinamike društvenih sukobljenih odnosa, te psihologije stresa, traume i tugovanja. S druge strane promišlja, redefinira i ocrtava neke relativno nove pojmove i pojave koje su rat i poraće iznjedrili i učinili društveno relevantnim kao što su određenje zajednice, društvenog kapitala, civilnog društva i socijalne rekonstrukcije. S treće strane knjiga je i hrvatska i praktična jer koristeći svjetske teorije i svjetska i domaća istraživanja stavlja naše poraće u širi kontekst dinamike sukoba i procesa rekonstrukcije zajednice uopće, a domaćim primjerima i iskustvima omogućava i potiče primjenu iznesenih znanja i vještina u našim lokalnim zajednicama u ovom delikatnom i za budućnost vrlo važnom trenutku naše stvarnosti.

Sam naslov knjige *Socijalna rekonstrukcija zajednice* naviješta drugačiji pogled i odnos prema teškoćama s kojima su suočeni žitelji reintegriranih područja.

Takav drugačiji pogled i odnos dosljedno se vidi kroz uređivačku koncepciju knjige, odnosno izbor relevantnih tema, te kroz način na koji su ih autori opsegom i sadržajem obradili. U javnosti često korištenom terminu "suživot" suprotstavlja se izraz "socijalna rekonstrukcija zajednice" koji naglašava potencijalno aktivnu poziciju članova koji izgrađuju zajednicu živeći u njoj, za razliku od slike paralelnog su-življenja koja može podrazumijevati relativno trpni/pasivni način trajanja u takvoj zajednici. Kako su teme obrađene kroz vizuru svjetskih istraživanja i suvremenih teorija u svjetlu kojih se prelama naše iskustvo ratnog sukoba i rekonstrukcije zajednica, tako čitatelj dobiva drugačiji kut gledanja i razumijevanja problema i teškoća. Ovom knjigom dobivamo mogućnost gledanja na problem sa znanstveno-stručne distance, izvana, te s osjećajem vremenske dimenzije procesa rekonstrukcije zajednice, čime se povećava mogućnost razumijevanja događaja i procesa iz svakodnevnog života. Time se posljedično normaliziraju tekući procesi i dnevni događaji i frustracije, što je od izuzetne vrijednosti jer ojačava načine na koje se žitelji ovih zajednica nose sa svakodnevnim stresom. Primjerima iz naših područja i praktičnim smjerokazima za korištenje obrađenih znanja i vještina u konkretnim akcijama socijalne rekonstrukcije autori ne samo da podučavaju i normaliziraju postojeće društvene simptome nego daju nadu u moguće pomake i vrlo eksplicitno pokazuju kako ih ostvariti osobnim civilnim inicijativama.

U poglavlju *Socijalna rekonstrukcija zajednice* problematiziraju se i određuju osnovni pojmovi u svjetlu novijih teorija i rasprava na širok način, više diskutirajući nego definirajući, čime tema ostaje otvorena za daljnja promišljanja čitatelja i verifikaciju kroz iskustvo.

U poglavlju *Pojmovno određenje zajednice* prikazani su oblici i opsezi definiranja

zajednice s povijesnog i fenomenološkog aspekta. Premda postoji opravdanje da knjiga počinje poglavljem *Socijalna rekonstrukcija zajednice* jer se tako određuju osnovni ciljevi kojima se knjiga bavi, predlažem da se razmotri mogućnost promjene redoslijeda poglavlja na način da poglavlje *Pojmovno određenje zajednice* bude prvo poglavlje jer definira društveno područje na kojem se žele postići ciljevi.

Poglavljia *Civilno društvo kao okvir socijalnih akcija* i *Društveni kapital i njegova važnost* bave se društvenim sredstvima kojima je moguće dosegnuti postavljene ciljeve. Oba poglavljia zanimljivo ocrtavaju trenutačnu situaciju i društveni stav u odnosu na organizacije civilnog društva i razvoj društvenog kapitala te paralelno nude usporedbu s drugim europskim i posebno tranzicijskim zemljama. Poglavlje *Civilno društvo kao okvir socijalnih akcija* mješavina je istraživačkih podataka, osobnih refleksija aktivista civilnih inicijativa, društvenih predrasuda i ponekad nezgrapno, direktivno iskazanih stavova autora o poželjnim ponašanjima i aktivnostima organizacija civilnog društva.

Poglavljia *Individualni stres i trauma* i *Gubici i tugovanje i njihove posljedice po pojedinca i zajednicu* sažeti su repertorij osnovnih pojmova i zakonitosti procesa u ovom području psihologije. Psihološke posljedice traume i gubitaka dovedene su u vezu s teškoćama koje otežavaju korištenje društvenog kapitala, te usporavaju socijalnu rekonstrukciju. Poglavlja imaju i vrlo praktičan i širokoj laičkoj populaciji primjeren način uputa o podršci i samopodršci u procesu prorade traumatskih iskustava i tugovanju.

Poglavljia *Grupe i unutargrupni procesi* i *Stavovi i ponašanja među grupama* vrlo jasno i jednostavno pojašnjavaju moć skupine, njezinu dinamiku i mehanizme, te moguće upotrebe i zloupotrebe njezine moći. Osnovni pojmovi iz ovog

područja socijalne psihologije popraćeni su upečatljivim primjerima koji tjeraju čitatelje na daljnje razmišljanje i pokazuju djelovanje tih osnovnih pojmova i principa u lokalnim zajednicama sada i ovdje, te vrlo razložno i logično odgovaraju na pitanje što možemo učiniti da zajednica počne razvijati zdravije međuskupine odnose?

Tri su poglavljia koja obrađuju temu sukoba. Prvo od njih *Razumijevanje sukoba* više je nego dobrodošlo, jer pojašnjavajući vezu između traume, sukoba i načina rješavanja sukoba naglašava potrebu da se razumije sukob da bi se uopće mogao rješavati. Stavljanjem ratnog sukoba u opći znanstveni kontekst socijalne psihologije otvaraju se novi i oslobađajući kutovi gledanja na problem.

U poglavljia *Prevladavanje sukoba* dat je širi kontekst i dinamika sukoba, a već poznati načini i ishodi rješavanja sukoba dobivaju za ove prostore važnu dimenziju očuvanja odnosa i motivacije za rješavanje sukoba.

Treće poglavljie *Pretpostavke konstruktivnog rješavanja problema i sukoba u procesu socijalne rekonstrukcije* naglašava preduvjete na razini pozitivne slike o sebi, suradnje i komunikacijskih vještina, kao odvojenim i važnim područjima na kojima vrijedi raditi u pripremi rješavanja sukoba.

Posljednje poglavljie *Socijalna akcija u zajednici* kao da je primjena svega do tada rečenog u praksi i logičan i izuzetno koristan kraj knjige. Izuzetnost ovog poglavlja je u tome što ono ne donosi pojednostavljene i šablonizirane naputke u koracima, nego raspravlja prednosti i mane pojedinih postupaka, čime ostavlja širinu i slobodu izbora i, dosljedno ideji slobodnog društva, stavlja čitatelja u aktivni položaj kreativnog pojedinca, a ne poslušnog sljedbenika.

U zaključku vrijedi reći da je osnovni plan ove knjige odrediti ciljeve i društvene

resurse kojima ih možemo ostvariti, razumjeti što nam se to događa, prepoznati procese u lokalnoj zajednici i krenuti u primjerenu akciju. Ona je slijedom toga zgodna smjesa znanstvenog, stručnog i praktičnog, napisana primjereno širokom čitalačkom krugu onih pojedinaca i civilnih organizacija koje poduzimaju ili bi htjele poduzimati akcije u smjeru socijalne rekonstrukcije svojih zajednica. U trenutku kada je potreba za aktivnostima na socijalnoj rekonstrukciji ranjenih zajednica pala u sjenu svakodnevnih društvenih i političkih događanja ova knjiga je vrijedan podsjetnik i smjerokaz.

Jasenska Pregrad

SOCIJALNO STANOVANJE MEĐURATNOG ZAGREBA

Darja Radović Mahečić

Zagreb: Horetzky, 2002., 246 str.

Ovom je knjigom popunjena veoma važna praznina u našoj literaturi o razvoju gradova, odnosno o procesima moderne stambene gradnje. Knjiga ima karakter monografije, bogato je ilustrirana slikama zagrebačkih naselja, nacрта dijelova grada ili pojedinih stambenih blokova. U knjizi se nalaze i slike važnih osoba koje su bile značajne za međuratnu povijest Zagreba. U zadnjem se dijelu knjige nalaze i ilustracije koje govore o modernoj stambenoj arhitekturi u europskim zemljama.

Knjiga ima dodatnu težinu jer je pisana hrvatskim i paralelno engleskim jezikom. U razvijenim su zemljama česte studije ovog tipa i iz njih se može puno naučiti o povijesti stambenih politika, stambenoj arhitekturi te o širim društvenim procesima koji su utjecali na urbanizaciju. Dakle, ovom se

knjigom Hrvatska, odnosno Zagreb, čine dostupnima široj međunarodnoj javnosti.

U predgovoru se govori o tradiciji socijalnog stanovanja u razvijenim zemljama te o procesima koji su posredovali njegov nastanak. Posebno se ukazuje na tradiciju *Crvenog Beča* kojim se naziva razdoblje vladavine socijaldemokrata u ovom gradu od 1919. do 1933. godine. Tada su nastala brojna radnička naselja rukovođena visokim higijenskim i funkcionalnim kriterijima, koja su nezaobilazna u povijesti stambene arhitekture.

Autorica se u predgovoru pita, postoji li *Crveni Zagreb*? Imajući u vidu stambenu krizu poslije Prvog svjetskog rata, upozorava se na nastojanja gradske uprave i njenog sveobuhvatnog programa socijalne politike čiji je važan dio bila stambena gradnja. Od 1918. do 1940. u Zagrebu se broj stanovnika povećao za 150%. Kvaliteta onodobnih zagrebačkih stambenih projekata nije se mogla približiti zapadnoeuropskim standardima koji predviđaju sobu po stanovniku i 20m² stambene površine.

Dvadesetak planiranih radničkih i činovničkih naselja u gradu Zagrebu nastali su tijekom 1920-ih i 1930-ih godina u rasponu od višestambenih najamnih kuća do «vrtnoga grada». Dakle, ovdje se analiziraju projekti planske stambene grade čijim je ostvarenjem Zagreb dobio vizure modernog grada. Knjiga se ne bavi samo onim što bi se moglo zaključiti iz naslova, socijalnim stanovanjem. Pojmom socijalno stanovanje opisuju se stambeni projekti namijenjeni ciljanim društvenim skupinama, koji na tržištu ne mogu podmiriti stambene potrebe. Stoga je potrebna intervencija države koja je gradeći, uglavnom preko neprofitnih stambenih organizacija i stambenih zadruga, postavila visoke standarde stanovanja. U tom je smislu i socijalna stambena arhitektura koja se je rukvodila potrebama korisnika i funkcionalnošću objekta, a ne profitom, bila prostorom novih istraživanja, eksperimentiranja i inovacija.